

DIVNE GLUME ili BOZANSKE KOMEDIJE, koji je ostavio zapisano da je hrvatska religioznost znala za hodočašća (RAJ, 31, 103). Upravo taj podatak s unošenjem hrvatskog imena u gradivo tog velebnog djela iznenađuje danas kod teologa mnoge misli, jer se one sastaju s mnogim kontekstacijama.

Hodočasničke pjesme, zavjetne crkve, određena vremena za hodočašćenje kao i druge manifestacije religioznosti predstavljaju za modernističke ikonoklaste otuđenja religiozne svijesti. Religioznost zatvaraju u čovječju nutrinu, a pošto su demitizirali dogme, desakralizirali kult, navijestili su rat svakom fenomenu institucionalne sakralnosti, dosljedno i hodočašćima, jer im se čini da su toliko »zreli« i sebi dostatni da im je sve to tuđe, nisko, vrijedno da se zabaci.

Autentična religiozna svijest prihvaća razne pojave institucionalne sakralnosti jer preko njih realizira posvećenje svijeta, vremena i prostora. Nije to samo vlastitost kršćanske religije, to je vlastito svim religijama. Odbacimo li razne pojave praznovjerna, ostat će ono što čovjek doživljuje kao udovoljenje unutarnjih aspiracija, kao zahtjev normalnog funkcioniranja psihe. Čovjek svoje misli i osjećaje želi očitovati na razne načine, a to su mjesta okupljanja, religiozni sastanci, putovanja itd. Zar nije istina da mnogima ta praksa tako ispunjava dubine duše da ih ne može zadovoljiti nijedan surogat profanih svečanosti, sporta ni političkih mitinga?

Sva sreća da ti moderni ikonoklasti ne mogu promijeniti strukturu ljudske duše. A u toj duši duboko leži osjećaj ovisnosti, nedostatnosti, ograničenosti i poziva na transcendenciju. Iz te dubine nikne u čovjeku potreba da svoju religioznu dimenziju očituje i hodočašćima, pjevanjem, sastancima, molitvom i sl. Ljudska duša, »po prirodi kršćanska«, bez tih simbola neće nikada živjeti. Anđelima ne trebaju ni slike, ni kipovi, ni simboli, ali normalnom čovjeku trebaju. Tko se igra anđela, neka pazi da ne padne ispod nerazumnih živih bića...

Pozdravljamo ovu knjižicu. Radujemo se što hrvatska duša diše religioznošću kroz stoljeća. Autentična hrvatska duša diše danas isto kao

što je disala i prije. Zastranjenja ne obaraju istinu, nego dokazuju ljudsku slabost. Nadamo se da će hodočašća ostati i dalje zahtjevi integralno shvaćene autentične religioznosti. Ljudi će ovo shvatiti, a anđelima nije potrebna takva manifestacija religioznosti...

J. K.

Dr. JOSIP ANDRIĆ — Zbornik, Zagreb 1971, izdaje Organizacioni odbor za podizanje spomenika dr. Josipu Andriću u suradnji s Hrvatskim književnim društvom sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu.

Na simpoziju o njegovu životu i radu 30. kolovoza 1969. u Ristovači kod Bača, kao i prigodom otkrivanja spomenika u Plavni 31. kolovoza 1969, s mnogih je strana osvijetljen život dr. Josipa Andrića (1894—1967), istaknuta je njegova uloga u hrvatskoj i katoličkoj javnosti. Hvale je vrijedno bacati u povijest ovakve obavještajne sjemenke da pisane riječi drže uspomenu kao živu baklju sjećanja i zahvalnosti prema zaslužnom sinu našega hrvatskog naroda, napose hrvatske Bačke. U tu je svrhu na kraju nadodana i bibliografija Andrićeva kompozitorskog, književnog i ostalog rada.

Čitajući ovaj Zbornik, predajući sebi Andrićevu sliku, ne možemo se otići dojmu kako je očito ne samo da jedna generacija potiskuje drugu nego, i još više, da se jedna isprepliće s drugom. Prije nego što je bila razrađena nauka o apostolatu laika bilo je idealnih laika. Jedan je od njih i dr. Andrić. Nije on bio neka statička spojka između laika i hijerarhije, njemu se divimo kao aktivnom, naglašenom predstavniku laika koji je, vođen unutarnjim impulsom zanosa i dosljednosti, nastupao kao učitelj religioznosti, atraktivni primjer žive vjere i vođa na spasiteljskom putu krštenika i bez hijerarhijskih karizma.

Dr. Andrić je bio istinski svjedok i živi nosilac misije Crkve, jer je svojom religioznom i duhovnom angažiranošću na raznim područjima ljudskog znanja i umijeća unosio bogatstvo svoga života te nastojao da vje-

ra i teologalni moral prožmu svaki-
dašnji život vjernika na polju umjet-
nosti, književnosti i u svakovrsnoj
drugoj djelatnosti. Uvijek je pri to-
me nosio i provodio specifično obi-
lježe vjerom prožetog laika.

Atraktivna moć primjera ne gubi
svoje snage. Dr. Andrić se nije gubio
u formalistici, ni u proceduralnim
ili periferijskim pitanjima. Tuđ mu
je verbalizam i baroknost izražava-
nja u životnim pitanjima — od čega
boluje znatan dio današnjeg katolič-
kog naraštaja — on je *radio*. To se
vidi iz njegovih brojnih djela. Jer
djela su sjedočenje, mnogo jače, do-
nekle i jedino važno svjedočenje au-
tentičnog laika.

Dao Bog da bi današnjica usvojila
i primijenila u život barem ovu stra-
nu bogate Andrićeve ličnosti!

N. D.

*MARULIĆ — časopis za književnost
i kulturu*, Zagreb, izdaje Hrvatsko
književno društvo sv. Ćirila i Metoda.

Pred nama je br. 4/1970. i br. 1/1971.
Kao teolog ističem neke članke jer
pokazuju afinitet prema teološkim
disciplinama. Tu je bez sumnje u br.
4/1970. opaska R. Grkca o prevode-
nju i prevodiocima, što može imati
reperkusija i na prijevode Sv. pisma
i drugih teoloških rasprava na hrvat-
ski jezik. Nadasve pak teologe zani-
ma članak Ivana Jurja Brlića »Vjer-
ska izrađenost Ivana Mažuranića«
(str. 1—21). Članak je važan za na-
stavnike i teologe. Za prve, da pokažu
kako je Ivan Mažuranić, pjesnik i
državnik, u religioznoj dimenziji na-
lazio poticaj za svoj stvaralački ge-
nij, a ne otuđenje i otuđujuću snagu.
Članak je važan i za teologe, jer pro-
fesor dogmatike može pružiti zgodne
tekstove za lektiru studentima, ali
to isto može i profesor moralke. Do-
voljno je listati dopunu OSMANA i
glavno djelo SMRT SMAIL-AGE ĆEN-
GLJIĆA. Pred raznim pokušajima pot-
punog naturaliziranja i sekularizira-
nja sadržaja tih djela dobro je nagla-
šavati lozinku čitavog spjeva u AGO-
VANJU, naime: Kristovu vjeru svetu.

A da se i ne govori koliko uzvišenih
elemenata ima u daljnjem razvoju
sadržaja toga remek-djela Mažurani-
ćeve. — Što se tiče državničkog pod-
ručja, Mažuranić pokazuje svoju
vjersku orijentiranost osobito u poli-
tičkoj brošuri iz god. 1848: HRVATI
MADZAROM. Tu se političko-revolu-
cionarni program hrvatskog naroda
stavlja pod svjetlo dviju lozinka iz
Evandjelja: Iv 18,23 i 18,37. Htio je
da se na osnovi slobode, jednakosti
i bratstva urede odnosi između Hr-
vata i Mađara. Traktat i završava ri-
ječima iz evandjelja.

U br. 1/1971. potrebno je istaknuti
članak Benedikte Zelić-Bučan o bor-
bi Mihovila Pavlinovića protiv libe-
ralizma i liberalaca u Dalmaciji (str.
1—9), jer tim se pitanjem lako prela-
zi na područje katoličke društvene
nauke. Pavlinović je živio u doba ja-
čeg nastupa socijalnog katolicizma.
Enciklika Lava XIII. RERUM NO-
VARUM započinje osudom liberalnog
kapitalizma, koji je glavni krivac po-
jave i zaoštavanja tzv. socijalnog pi-
tanja u drugoj polovici XIX. stoljeća.
Nastup Lava XIII. bio je s nekog gle-
dišta ne samo defenziva nego i prava
ofenziva i početak sve jasnijeg i od-
lučnijeg stava u socijalnom pitanju.

Osim drugih sadržajem bogatih čla-
naka kao teolog naglašujem vrijed-
nost članka Krešimira Čvrljaka »La-
birintom etike i morala kod F. M.
Dostojevskog«, o 150-godišnjici rođe-
nja toga velikog umnika. Doista, u
djelima Dostojevskog moralist vidi
koliko čovjek može pasti ispod svo-
ga dostojanstva, iznevjeriti se svom
pozivu čovjeka i kršćanina, ali Dosto-
jevski ne pušta takve bez neke osude,
kažnjava ih »bilo neizdrživim grizo-
dušjem, bilo međusobnim razračuna-
vanjem ili pak sažigajući ih u vatri
vlastitih strasti i muka« (str. 70). Uz
mnoge paradoksalne tekstove teodice-
je i kristologije Dostojevskog ipak je
važno naglasiti da pred njegovim oči-
ma lebdí božanski lik Krista-Boga,
utjelovljenog prije dvadeset stoljeća.

N. D.